

Evropska mreža ombudsmana za decu (ENOC)**Stav ENOC o obrazovanju dece u pokretu**

usvojen na 22. Generalnoj skupštini ENOC, 21. septembra 2018. godine u Parizu

„Deca u pokretu su deca pre svega, a države imaju obavezi da obezbede njihovo pravo na obrazovanje zasnovano na principima socijalne i obrazovne inkluzije“

∞

ENOC je usvojio sledeću definiciju dece u pokretu:

Pojam deca u pokretu obuhvata svu decu koja migriraju iz svojih zemalja porekla na teritoriju evropske zemlje, u cilju preživljavanja, dostizanja bezbednosti, ostvarivanja boljih uslova života, obrazovanja, ekonomskih mogućnosti, zaštite od eksploatacije i zloupotrebe, spajanja porodice ili kombinacija ovih faktora. Ona mogu da putuju sa porodicom ili sami ili sa drugim licima koja nisu članovi porodice. Mogući su tražioci azila, žrtve trafikinga, a moguće je da nemaju dokumenta. Status dece u pokretu različit je u različitim fazama njihovog putovanja i ona se mogu susresti sa različitim osetljivim situacijama.

Imajući u vidu međunarodne obavezujuće i neobavezujuće pravne instrumente, naročito sledeće:

- Konvenciju UN o pravima deteta (1989),
- Opšti komentari Komiteta za prava deteta br. 1, 6, 14, 20, 22 i 23
- Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda sa Protokolima,
- UNESCO Konvenciju protiv diskriminacije u obrazovanju (1960),
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, 1966
- Izveštaja Radne grupe ENOC za decu u pokretu „Bezbednost i osnovna prava za decu u pokretu“ (2016),
- Stava ENOC o obavezama država u odnosu na decu bez pratnje (2006),
- Stava ENOC o Direktivi EU o povratku (2008),
- Stava ENOC o deci u pokretu (2013),
- Stava ENOC o jednakim mogućnostima u obrazovanju za svu decu (2016),
- Izveštaja i Preporuka ENOC „Obezbeđivanje i zaštita prava dece u pokretu: Izazov socijalne inkluzije“ (Atina, 2017),
- Nalaza Izveštaja FRA „Aktuelna situacija u EU: Obrazovanje“ (2017),

Polazeći od toga da svako dete ima pravo da se školuje na način koji razvija do krajnjih granica detetove potencijale i da je odgovornost država da obezbede ovo pravo svakom detetu koje se nalazi na njenoj teritoriji,

ENOC poziva države, regionalne i međunarodne organe, organizacije, tela i donosiocce odluka na preduzimanje dodatnih mera koje će obezbediti pun pristup obrazovanju zasnovanom na principima socijalne i obrazovne inkluzije za svako dete u pokretu i na svim nivoima obrazovanja, u okviru redovnog sistema obrazovanja.

***

Nakon što je u 2015. godini preko milion izbeglica i migranata ušlo na teritoriju Evrope, taj broj se tokom 2016. i 2017. godine uvećao za još 500.0.000¹. Od ukupnog broja tražilaca azila u Evropi, 30% je dece; od ovog broja, preko 40% je devojčica². Tokom 2017. godine odobren je azil 191.117 dece-tražilaca azila, od ukupno 303.360 njih (63%). Preostali zahtevi (37%) su odbijeni. 52% dece dobilo je status izbeglice, dok je 37% bila priznata supsidijarna zaštita, a 11% humanitarni status³. Iako je broj ulazaka na teritoriju Evrope znatno manji u odnosu na prethodne godine, u 2018. godini beleži se više desetina hiljada ulazaka⁴, od čega je veliki broj dece.

Od 3.4 miliona izbeglica iz Sirije koje se nalaze u Turskoj, njih 33% je nepismeno, a još 13% ne pohađa školu nego se samostalno uči čitanju i pisanju.⁵ 37% dece iz Sirije je „van obrazovnog sistema“, dok se 63% njih školuje bilo u Privremenim obrazovnim centrima (TTC), javnim školama ili otvorenim školama⁶. Ovo je napredak u odnosu na prethodne godine⁷.

Tokom 2017. godine u Evropi je došlo do unapređenja pristupa dece u pokretu obrazovanju, u odnosu na prethodne godine, pre svega u: skraćivanju perioda čekanja na uključivanje u obrazovni proces; obuhvat dece obrazovnim procesom; i većem uključivanju dece u obrazovanje u najranijim fazama prijema⁸.

Međutim, obuhvat dece u pokretu obrazovanjem i dalje nije potpun. U nekim delovima određenih evropskih država⁹, tokom 2016. i 2017. godine, međutim, deca tražioci azila i izbeglice nisu imala nikakav pristup formalnom obrazovnom sistemu¹⁰. Aktuelno, u malom broju zemalja postoji obavezno obrazovanje na ranom uzrastu (izuzev pripremnog razreda)¹¹, a ovaj oblik obrazovanja nedovoljno je dostupan deci u pokretu¹². Obrazovanje u ranom uzrastu je jedna od najefikasnijih mera prevencije radnog napuštanja školovanja i stvara odličan potencijal za kasniji uspeh u školi. Deca osnovnoškolskog uzrasta su u većoj meri uključena u obrazovni proces, zahvaljujući obaveznosti osnovnog obrazovanja, ali obuhvat i dalje nije potpun. To je posebno slučaj u zemljama tranzita¹³ i u slučaju da se deca nalaze u imigracionim centrima¹⁴. Povećan je broj država

¹ <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/61936.pdf>

² <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>, pristupljeno 08. 09. 2018.

³ <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>, pristupljeno 08. 09. 2018.

⁴ do 05. jula zabeleženo je 46,407 ulazaka sa mora, izvor: UNHCR, http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean#_ga=2.104875905.322274210.1530786472-499977447.1509968703, pristupljeno 08. 09. 2018.

⁵ „Sirijci u Turskoj“, Poseban izveštaj Ombudsmana Turske, Ankara 2018, strana 70

⁶ „Sirijci u Turskoj“, Poseban izveštaj Ombudsmana Turske, Ankara 2018, strana 74

⁷ U 2014/2015 godini samo 30% dece je bilo uključeno u obrazovanje; u 2015/2016 – 37%; u 2016/2017 – 56%. Izvor: „Sirijci u Turskoj“, Poseban izveštaj Ombudsmana Turske, Ankara 2018, strana 76

⁸ Podaci koje je dostavilo ..... institucija ukazuju na unapređenje u odnosu na obrazovanje dece u pokretu u ranijem periodu (do 2015. godine) koji je obuhvaćen Izveštajem i preporukama radne grupe ENOC za decu u pokretu „Bezbednost i osnovna prava za decu u pokretu“

⁹ Nemačka, Grčka, Mađarska. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>;

¹⁰ Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 08. 09. 2018.

¹¹ Na primer, deca su obavezno uključena u rano obrazovanje u Francuskoj, Kataloniji i Grčkoj. Izvor: podaci koje su dostavile institucije ombudsmana u odgovoru na upitnik RG Deca u pokretu

¹² U nekim državama čeka se i po više meseci za uključivanje u obrazovanje u ranom uzrastu, u drugim nema dovoljno ustanova koje ovaj oblik obrazovanja sprovode, dok neke države (pretežno tranzitne) i nemaju podatke da se deca u pokretu uključuju u obrazovanje na ranom uzrastu. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 08. 09. 2018.); podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

¹³ Primera radi, u Srbiji je u školskoj 2017/2018 godini obrazovanje je obezbeđeno za 657 učenika (zbog činjenice da je Srbija tranzitna država, taj broj nije stalan), što je oko 50% ukupnog broja dece u pokretu (1444)

koje obavezno uključuju decu u pokretu i u srednje obrazovanje¹⁵, mada u većini slučajeva ne postoji obaveza uključivanja dece u pokretu u srednje škole, što je jedan od faktora koji dovode do smanjenog broja dece u pokretu obuhvaćene srednjim obrazovanjem, posebno kada je reč o srednjem stručnom obrazovanju¹⁶.

Iako je uključivanje dece u pokretu u obrazovni sistem brže u odnosu na raniji period¹⁷, rok u kome se deca uključuju u obrazovanje i dalje nije kratak, u proseku od jedan do tri meseca¹⁸. Sa druge strane, u nekim državama¹⁹ uspostavljeni su modeli uključivanja dece u pokretu u obrazovanje odmah po prispeću u državu domaćina ili u kratkom roku. Međutim, obrazovanje nije obezbeđeno u imigracionim centrima koji još uvek postoje u nekim zemljama.

Deca u pokretu se u redovan sistem obrazovanja najčešće uključuju na sledeće načine: kroz redovne grupe i odeljenja redovnih ustanova obrazovanja uz dodatnu podršku za učenje jezika²⁰; kroz posebna odeljenja i grupe na period od jedne pa i dve školske godine²¹; kroz organizaciju obrazovanja u okviru prihvatnih i drugih centara gde se deca u pokretu nalaze²². Najbolji interes svakog deteta jeste obrazovanje zasnovano na sveobuhvatnoj proceni detetovih najboljih interesa, kroz uključivanje u obrazovanje u što kraćem roku, pre svega u redovnim ustanovama i odeljenjima, uz detetu prilagođene usluge podrške i plan učenja koji će istovremeno obezbediti prevladavanje stresa, premošćavanje jezičke barijere, očuvanje nacionalnog i kulturnog identiteta,

---

koja se nalaze u Srbiji (podatak za decembar 2017. godine). Izvori podataka: podaci Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije dostavljeni Zaštitniku građana; UNICEF, „Latest statistics and graphics on refugee and migrant children“, <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>, pristupljeno 08. 09. 2018.

¹⁴ Sa druge strane, u Poljskoj, Holandiji i Slovačkoj je obrazovanje obezbeđeno i deci u ovim centrima, bez obzira na dužinu boravka u njima. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 08. 09. 2018.); podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>; podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

¹⁵ Baskija, Belgija, Grčka, Italija, Katalonija, Litvanija, Poljska, Francuska, Holandija. Izvor: podaci koje su dostavile institucije ombudsmana u odgovoru na upitnik RG Deca u pokretu

¹⁶ Primera radi, u Poljskoj podaci pokazuju da deca u pokretu čine svega 0,016% učenika u stručnom obrazovanju, izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 08. 09. 2018.

¹⁷ Za razliku od 2016. godine, kada su u nekim zemljama deca u pokretu čekala i po više meseci na uključivanje u obrazovanje sada se deca u pokretu uključuju u osnovno obrazovanje u roku koji je po pravilu između jednog i tri meseca, a nastava se organizuje i u okviru prihvatnih centara na tačkama prvog prijema. (Izvor: „Monthly data collection on the current migration situation in the EU - July 2016 monthly report“, FRA

file:///D:/NATASA/POSAO/ENOC+/WG%20Children%20on%20the%20Move/fra-july-2016-monthly-migration-report-local-communities_en.pdf, (pristupljeno 08. 09. 2018.); podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

¹⁸ čak devet meseci u Nemačkoj. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 08. 09. 2018.); podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

¹⁹ u Španiji, Italiji i Malti deca se uključuju u obrazovanje odmah, a u Litvaniji i u Austriji (ukoliko je reč o Beču), u periodu od 2 sedmice. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 08. 09. 2018.); podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

²⁰ Austrija, Italija, Grčka, Španija, Švedska, Poljska, Srbija

²¹ Na primer, Finska, Danska, Holandija, Grčka. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education> (pristupljeno 08. 09. 2018.); podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

²² U nekim zemljama (kao na primer u Grčkoj), ovo je slučaj samo kada je reč o vrtićima i školovanju male dece.

uključivanje u vršnjačku grupu, postizanje akademskih znanja u skladu sa detetovim kapacitetima i učenje veština potrebnih za snalaženje u osetljivoj situaciji u kojoj se deca u pokretu nalaze.

Obrazovni sistemi pretežno su okrenuti ka podizanju akademskih znanja dece i često nedovoljno fleksibilni u izboru metoda za postizanje ovog cilja²³, što je jedan od razloga da se okolnosti kao što su nepoznavanje jezika, razlika u nivou akademskih znanja dece u pokretu u odnosu na decu države domaćina, očekivanje napuštanja zemlje domaćina radi odlaska u zemlju destinacije, boravak dece u određenim oblicima prihvatnih i drugih centara, stres i trauma, smatraju preprekama za pružanje obrazovanja. Obrazovanje dece u pokretu koje neće težiti isključivo ili pretežno akademskom napretku, već maksimalnom napretku zasnovanom na uvažavanju svih snaga i prepreka na strani deteta uz istovremenu maksimalnu socijalizaciju i integraciju deteta u vršnjačku grupu, može da obezbedi uključivanje **svakog** deteta u pokretu u **svaki** nivo obrazovnog procesa. Škole su okruženje u kome se deca u pokretu mogu osećati bezbedno, koje uspostavlja redovan životni ritam i u kome se deca istovremeno i igraju i uče u skladu sa svojim uzrasnim potrebama. Detetu prilagođen plan obrazovanja, zasnovan na kvalitetnoj proceni prepreka, snaga, potencijala i specifičnih obrazovnih i drugih potreba deteta u pokretu, omogućiće da dete stekne onaj nivo akademskog obrazovanja koji je prilagođen njegovim/njenim kapacitetima, uz ostvarivanje maksimalne integracije i socijalizacije. Stoga su potrebni i odgovarajući materijali za učenje, različite tehnike učenja i posebno obučeni nastavnici.

Usluge podrške u obrazovanju dece u pokretu često se zadržavaju na finansijskim oblicima pomoći i organizaciji učenja jezika zemlje domaćina, odnosno jezika na kome se odvija nastava, kao i na određenim aktivnostima namenjenih očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta dece i prevladavanju stresa. Aktivnosti koje doprinose uključivanju dece u pokretu u zajednicu u kojoj borave, povezivanju sa vršnjacima i vršnjačkim grupama, učešće u sportskim, kulturnim, umetničkim i drugim aktivnostima kojima se neguju, promovišu i uče pozitivne vrednosti, uglavnom se organizuju kroz aktivnosti organizacija civilnog društva i najčešće su ograničenog trajanja²⁴.

Kako su prava dece nedeljiva, različiti elementi detetovog života koji nisu u direktnoj vezi sa obrazovanjem mogu imati značajan uticaj na efikasno uživanje prava na obrazovanje. Promena statusa dece u pokretu i promene sredine (uključujući i napuštanje zemlje domaćina) mogu dovesti do prekida u obrazovanju deteta i ispadanju deteta iz obrazovnog procesa. Obrazovni sistemi nemaju informacije o prethodnom obrazovanju deteta i njegovim karakteristikama, niti je uspostavljen sistem praćenja i razmene informacija. Obrazovne šeme koje bi omogućavale nastavak obrazovanja deteta, uvele mere zaštite od prekidanja obrazovanja na osnovu ili zbog odluke o pravnom statusu deteta u državi domaćinu i uspostavile sistem razmene i deljenja informacija između obrazovnih sistema različitih država kroz koje deca prolaze, pružio bi mogućnost da se unapredi obrazovanje dece i smanji broj dece koja ispadaju iz obrazovanja. Sistem razmene i deljenja informacija doprineo bi i da se na brži i delotvorniji način izvrše potrebne procene stanja i potreba deteta i sačine odgovarajući obrazovni i integrativni obrazovni planovi.

Posebna pažnja treba da se posveti uključivanju u obrazovanje devojčica i dece sa smetnjama u razvoju, koja su izložena povećanom riziku od dodatne višestruke marginalizacije. Aktuelno

²³ Izazovi na koje se ukazuje upućuju na ovaj pristup obrazovanju. Obrazovni sistemi ukazuju na teškoće u praćenju obrazovnog plana zbog česte promene škole, jezičkih barijera, razlike u nacionalnim obrazovnim sistemima zemlje porekla i zemlje destinacije ili tranzita; demotivaciju učenika; traumu; kulturološke barijere. Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 08. 09. 2018.

²⁴ Nевladine organizacije organizuju neke oblike informalnog ili neformalnog obrazovanja, kao što su umetničke i druge radionice, kursevi, treninzi i slično. Izvor: podaci dobijeni od 16 institucija ombudsmana koje su odgovorile na upitnik Radne grupe ENOC Deca u pokretu

nedostaju adekvatne usluge za podršku ovoj deci radi uključivanja u obrazovni proces na način koji garantuje ostvarivanje njihovih potencijala u punoj meri²⁵.

ENOC preporučuje sledeće:

- 1. uključivanje dece u pokretu u redovno predškolsko, osnovno ili srednje (uključujući i srednje stručno) obrazovanje u roku od mesec dana od dana ulaska deteta u državu prijema, što je u skladu sa standardom Evropske komisije²⁶ da je „prihvatljiva praksa da se u obrazovanje uključuje svako dete koje u zemlji prijema ostaje duže od 14 dana“²⁷.**
- 2. uključivanje dece u pokretu u obrazovanje u ranom uzrastu i uključivanje dece u pokretu starijeg uzrasta u srednje i srednje stručno obrazovanje u što većoj meri, a na osnovu sveobuhvatne procene stanja, potreba i najboljih interesa konkretnog deteta, i uz plan obrazovanja i dostupne usluge podrške.**
- 3. uključivanje dece u ranom uzrastu u predškolsko obrazovanje i uključivanje dece u redovan sistem osnovnog i srednjeg obrazovanja u što kraćem roku, a obrazovanje dece u izdvojenim grupama, odeljenjima i ustanovama i u okviru prihvatnih i drugih centara sprovesti samo izuzetno, kada je to u najboljem interesu dece i privremeno do obezbeđivanja uključivanja deteta u redovne grupe ili odeljenja. nepismenost i nedostatak očekivanog znanja ne sme ni na koji način biti prepreka za uključivanje dece u redovno obrazovanje i redovna odeljenja, već razlog za pripremu posebnih mera podrške.**
- 4. prekidanje sa svakim oblikom imigracionog zadržavanja dece u pokretu. U isto vreme, dok postoji praksa imigracionog zadržavanja dece i smeštanja dece u ove centre, ključno je da im bude obezbeđeno uključivanje u redovno obrazovanje.**
- 5. sprovođenje sveobuhvatne procene stanja i potreba deteta koja će biti osnov za individualni i konkretnom detetu prilagođeni plan obrazovanja. Procenu stanja i potreba deteta treba vršiti interdisciplinarno i participativno, a posebnu pažnju potrebno je posvetiti devojčicama i deci sa smetnjama u razvoju kojima treba obezbediti i specifične oblike podrške.**
- 6. plan obrazovanja treba da bude sačinjen u skladu sa najboljim interesima konkretnog deteta, a na način koji obezbeđuje uključivanje deteta u zajednicu, integraciju u vršnjačku grupu i sticanje potrebnih znanja i veština u skladu sa detetovim kapacitetima. Plan obrazovanja treba takođe da bude usklađen sa specifičnim potrebama deteta u pokretu koje su različite u zavisnosti od toga da li se dete nalazi u zemlji tranzita ili destinacije, kakav je pravni status deteta u odnosu na zemlju u kojoj se nalazi (tražilac azila, spajanje porodice, odbijen zahtev za azil, i dr), da li je razdvojeno ili dete bez pratnje, da li se očekuju promene prebivališta**
- 7. obezbediti izdavanje potvrda za svu decu u pokretu koja pohađaju školu, nakon procene njihovog napretka i radi obezbeđivanja nastavka školovanja u slučaju da deca budu preseljena u drugu državu;**

²⁵ Izvor: „Current migration situation in the EU: Education“, European Union Agency for Fundamental Rights, maj 2017, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/current-migration-situation-eu-education>, pristupljeno 08. 09. 2018.

²⁶ Priručnik o vraćanju, Evropska komisija („Annex to the Commission Recommendation Establishing a Common "Return Handbook" to be Used by Member States' Competent Authorities when Carrying out Return Related Tasks“, European Commission), C(2017) 6505, 2017

8. obezbeđivanje efikasnih oblika podrške decu u pokretu, tokom obrazovanja. Ova podrška ne treba da se zaustavi na finansijskim oblicima podrške (iako je nesporno takva podrška od izuzetnog značaja), već da se proširi i na usluge kao što su: učenje zemlje domaćina, odnosno jezika na kome se odvija nastava; usluge za uključivanje dece u vršnjačku grupu; usluge za smanjenje stresa i prevladavanje traume; uključivanje u vršnjačke i aktivnosti zajednice; učenje životnim veštinama; uključivanje u omladinske, sportske, kulturne i umetničke aktivnosti, kao i kroz obezbeđivanje finansijskih i drugih davanja radi uključivanja dece u obrazovanje
9. razvijati sistem razmene informacija između evropskih zemalja o obrazovanju dece u pokretu, koji će obezbediti sve potrebne informacije o proceni deteta i obrazovnom planu, tako da dete – prilikom preseljenja u drugu zemlju – prate postojeće procene i planovi. Mehanizam razmene informacija mora u punoj meri da obezbedi pravo deteta na zaštitu ličnih podataka i zaštitu dete od nezakonitog ili arbitrarnog mešanja u detetovu privatnost, porodicu, dom i prepisku, u skladu sa odredbama člana 16 Konvencije o pravima deteta.
10. razvijati obrazovne šeme koje omogućavaju nastavak školovanja bez obzira na vrstu odluke kojom se uređuje pravni status deteta u pokretu, kao što su, primera radi, omogućavanje deci i mladima koji su postali punoletni da završe obrazovni program koji su upisali, nezavisno od pravnog statusa, nastavak školovanja na daljinu, produžetak ostanka u zemlji domaćinu do okončanja školovanja, itd.
11. obezbediti formalno sticanje znanja detetovog maternjeg jezika, odnosno standardnog jezika zemlje porekla i učenje o kulturi zemlje porekla, kako bi se unapredio kako razvoj bi-kulturalnog identiteta deteta u pokretu, tako i mogućnost da dete u pokretu eventualno nastavi obrazovanje u zemlji porekla, posebno u slučajevima kada su deca i porodice imaju vratiti u zemlju porekla jer su odbijeni njihovi zahtevi za međunarodnu zaštitu u zemlji domaćinu.
12. uspostavljanje i jačanje mehanizama kontrole pohađanja nastave i nivoa ispadanja iz škole i pripremu specifičnih mera za prevenciju apsentizma i radi smanjivanja i uticanja na nepohađanje ili neredovno pohađanje nastave.

ENOC naglašava da puko uključivanje dece u redovno obrazovanje ne može ni u kom slučaju da se smatra olakšavajućim okolnostima za države. Uključivanje u obrazovanje mora biti praćeno politikama i merama koje podržavaju i unapređuju akademski uspeh, inkluziju i kulturni napredak svakog pojedinačnog deteta. Politike koje ne udovoljavaju ovim zahtevima, svakom pojedinačno i svima zajedno, nisu adekvatne i ne mogu se smatrati adekvatnim merama za zaštitu prava dece.

∞

This statement was co-funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (REC 2014-2020). The content of this statement represents only the views of ENOC and is its sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.